

Náhrada škody

Úsudek nalézacího soudu o tom, zda si účastník počínal při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného, a to způsobem, který vyžadovaly okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je volnou úvahou soudu, kterou dovolací soud může zpochybnit jen při její zjevné nepřiměřenosti. Aby ovšem Nejvyšší soud mohl adekvátně zhodnotit, nejedná-li se o zjevně nepřiměřenou úvahu, je třeba, aby v ní byly alespoň stručně zohledněny všechny podmínky ustanovení § 2900 o. z.

(Rozsudek nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 2387/2020-161 ze dne 24.6.2021)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně: J. Š., narozená XY, bytem XY, zastoupená Mgr. Ing. Z.S., advokátem se sídlem P., proti žalované: Charles Square Center s.r.o., se sídlem P., zastoupená Mgr. J.B., advokátem se sídlem P., o zaplacení 454 109 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 18 C 162/2017, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. 3. 2020, č. j. 15 Co 299/2019-139, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 3. 2020, č. j. 15 Co 299/2019-139, v části výroku, kterou bylo rozhodnuto o žalobě na zaplacení 403 016 Kč s 8,05% úrokem z prodlení z částky 200 000 Kč od 29. 6. 2017 do zaplacení a o nákladech řízení, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. 3. 2019, č. j. 18 C 162/2017-112, ve stejném rozsahu se zrušují, a věc se obvodnímu soudu v tomto rozsahu vrací k dalšímu řízení, jinak se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 11. 3. 2019, č. j. 18 C 162/2017-112, zamítl žalobu o zaplacení 454 109 Kč s 8,05% ročním úrokem z prodlení z částky 228 596 Kč od 29. 6. 2017 do zaplacení a rozhodl o nákladech řízení. Rozhodl tak o žalobě na náhradu ušlého výdělku 22 182 Kč, nákladů souvisejících s léčením 6 414 Kč a o zadostiučinění za nemajetkovou újmu 200 000 Kč, vše se shora uvedeným příslušenstvím, a o zaplacení bolestného 22 497 Kč a náhrady za ztížení společenského uplatnění 203 016 Kč, které měly žalobkyni vzniknout v souvislosti s úrazem, jež utrpěla v nákupní galerii, provozované žalovanou. Obvodní soud vzal za prokázané, že dne 31. 10. 2016 poškozené místo v podlaze nákupní galerie Atrium překrývala mírně vyvýšená plastová deska, připevněná k podlaze výstražnou černožlutou lepicí páskou, toho dne sešlapanou. V tomto způsobu zabezpečení a označení nerovnosti podlahy neshledal obvodní soud porušení § 2900, § 2909 či § 2910 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“). Uzavřel, že žalovaná dostala své prevenční povinnosti, jestliže označení nerovnosti zajistila popsáním způsobem. Došlo-li skutečně v daném místě k pádu a zranění žalobkyně (k čemuž obvodní soud pro absenci protiprávního jednání žalované nečinil žádné závěry), pak újmu tím utrpěnou nelze klást k tíži žalované, ale žalobkyně samé, která nevěnovala dostatečnou pozornost prostoru, v němž se pohybovala. Terénní nerovnost, kterou představovala plastová deska, označil obvodní soud za bagatelní v porovnání například s obrubníky či uvolněnými dlaždicemi, kterým musí chodec při chůzi na chodníku věnovat pozornost a vyrovnat se s nimi. Žalobu zamítl, aniž zkoumal splnění dalších předpokladů odpovědnosti za škodu, tedy vznik újmy, její výši a příčinnou souvislost mezi újmou a protiprávním jednáním žalované, neboť neměl za prokázané, že by se žalovaná takového jednání dopustila.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 3. 2020, č. j. 15 Co 299/2019-139, potvrdil rozsudek

soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění obvodního soudu a ztotožnil se i s jeho právním posouzením, zejména se závěrem o neprokázání základního předpokladu odpovědnosti žalované za újmu, jímž je porušení právní povinnosti. Uzavřel, že žalovaná by dostala povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodě, i kdyby (jak tvrdila žalobkyně) v předmětný den byla plastová deska připevněna k podlaze jen potrhanou a sešlapanou obyčejnou lepicí páskou, neboť i tak by byla nerovnost dostatečně označená a při běžné opatrnosti zcela viditelná.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že odvolací soud posoudil splnění prevenční povinnosti žalované v rozporu s dosavadní judikaturou dovolacího soudu k § 415 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2013, (dále jen „obč. zák.“), která každému ukládá povinnost zachovávat takový stupeň bedlivosti, který po něm lze vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci požadovat, předpokládá tedy běžnou míru opatrnosti odpovídající obvyklým poměrům v dané konkrétní situaci (odkázala na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 1984, sp. zn. 6 Cz 7/84, ze dne 25. 7. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2264/2000, a ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 618/2001). Odvolací soud při výkladu § 2900 o. z. tato východiska dosavadní judikatury nevezal v úvahu a nebezpečnost dané nerovnosti, její označení žalovanou a míru pozornosti, kterou by měla žalobkyně věnovat chůzi, nehodnotil s přihlédnutím ke konkrétní situaci a místu. Dále namítla, že soud prvního stupně v rozporu s obsahem provedených důkazů učinil skutkový závěr o připevnění desky k podlaze v den úrazu černožlutou výstražnou lepicí páskou, aniž by pro tento závěr svědčily v řízení provedené důkazy, a aniž by soud připustil důkazní návrhy žalobkyně k prokázání jejího tvrzení, že tomu tak nebylo (zejména výslech přímé svědkyně pádu žalobkyně, vedoucí prodejny, před kterou došlo k úrazu, K. V.). Řízení před soudem prvního stupně tak bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné právní posouzení věci, neboť mezi skutkovými závěry soudu a provedenými důkazy je extrémní nesoulad (odkázala na nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 1966/2016). Odvolací soud se pak s názorem obvodního soudu ztotožnil a své rozhodnutí doplnil závěrem, že žalovaná by svou prevenční povinnost neporušila dokonce ani v případě, že by vyvýšenou desku na podlaze nákupní galerie označila jen poškozenou obyčejnou lepicí páskou, tedy že ani sama tvrzení žalobkyně nenaplnovala podmínky § 2900 o. z. Takový výklad relativně neurčité hypotézy daného ustanovení odvolacím soudem se žalobkyni jeví být zjevně nepřiměřeným. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil obvodnímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. V prvé řadě se zabýval jeho přípustností.

Proti části výroku rozsudku odvolacího soudu, kterou bylo rozhodnuto o nároku na náhradu ušlého výdělku 22 182 Kč a náhradu výdajů na léčení 6 414 Kč s 8,05% ročním úrokem z prodlení z částky 28 596 Kč od 29. 6. 2017 do zaplacení a o zaplacení bolestného v částce 22 497 Kč není dovolání přípustné podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť jí bylo rozhodnuto o třech různých nárocích s odlišným skutkovým základem na peněžité plnění nepřesahující 50 000 Kč (u žádného z nároků) a mezi účastníky nejde o vztah pracovněprávní ani o vztah ze spotřebitelské smlouvy.

Dovolání proti části výroku rozsudku odvolacího soudu, kterou bylo rozhodnuto o nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění v částce 203 016 Kč a o nároku na náhradu nemajetkové újmy 200 000 Kč s 8,05% ročním úrokem z prodlení z částky 200 000 Kč od 29. 6. 2017 do zaplacení, je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení právní otázky výkladu obsahu prevenční povinnosti, která za daných skutkových okolností nebyla za účinnosti zákona č. [89/2012](#) Sb. dosud řešena, a je důvodné.

Podle § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 2900 o. z. vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.

Podle § 2901 o. z. vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročít na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.

Podle § 2910 o. z. škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.

Ustanovení § 2900 o. z. zakládá obecnou prevenční povinnost každé osoby předcházet vzniku škod. Navazuje na ustanovení § 415 obč. zák., oproti němuž však obsahuje významné formulační odlišnosti mající zásadní dopad z hlediska použitelnosti závěrů dosavadní aplikační praxe. Vyjma toho, že citované ustanovení nově výslovně předpokládá nástup prevenční povinnosti pouze v případech, kdy to vyžadují konkrétní okolnosti případu či zvyklosti soukromého života, a že chrání odlišně vymezené právní statky náležející jinému, lze zásadní rozdíl spatřovat rovněž v tom, že se nadále již nepočítá s dosahem obecné prevence na případy způsobení škody opomenutím škůdce, nýbrž je postihováno výhradně konání, tj. aktivní jednání osob [obdobně srov. např. Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 86 - 88, či Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1512]. Jinými slovy, toto ustanovení má nadále dopadat jen na případy aktivního počínání, které je požadavkem generální prevence limitováno tak, že při něm musí konající osoba dbát práv jiných osob, aby do zákonem vyjmenovaných statků nebylo neopodstatněně zasazeno vzhledem ke konkrétním poměrům a souvislostem.

Zvláštní podmínky, za nichž vznikne subjektu povinnost k náhradě újmy způsobené jeho omisivním jednáním (nekonáním, opomenutím), pak stanoví § 2901 o. z. Za východisko právní úpravy, jež zakládá odlišný odpovědnostní režim v závislosti na tom, zda újma vzešla z aktivního či pasivního jednání škůdce, lze považovat obecnou tezi, že každý by měl v zásadě bez výjimky odpovídat za své konání, tedy jednání, jímž aktivně ovlivňuje okolí a může zasáhnout do právní sféry jiného, avšak požadovat po osobě, aby zakročila na ochranu jiného, ačkoli se na kauzálním procesu vedoucím ke vzniku újmy nijak nepodílela, je možno pouze ve specifických a zvláště odůvodněných případech. Zákon tak ukládá tzv. zakročovací povinnost toliko 1) tomu, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo nad ní má kontrolu, 2) odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami, potažmo 3) tomu, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit. To vše za podmínky, že vznik předmětné povinnosti odůvodňují okolnosti případu či zvyklosti soukromého života. Ustanovení § 2901 o. z. má subsidiární povahu a postihuje tak pouze případy, v nichž je vzhledem ke konkrétním okolnostem namísto dovést povinnost subjektu zakročít na ochranu jiného, ačkoli jiná konkrétní zákonná či smluvní povinnost v tomto směru absentuje. Nezakládá přitom samostatnou skutkovou podstatu

náhrady škody, nýbrž (obdobně jako ustanovení § 2900 o. z.) toliko specifikuje podmínky, za nichž bude možno konkrétní jednání subjektu považovat za porušení zákonné povinnosti ve smyslu § 2910 o. z. (obdobně srov. např. Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 91 – 93).

V některých případech je složité rozhodnout, zda se v konkrétním případě jedná o aktivní konání, anebo pasivní opomenutí, pomoci mohou následující kritéria: kdo založil nebo zvýšil nebezpečí pro cizí právní statek, jedná; kdo neodvrátil existující nebezpečí, aniž by je zvýšilo jeho konání, opomíjí [Wandt, M. Gesetzliche Schuldverhältnisse. 5. vydání. München: Verlag Franc Vahlen, 2012, s. 329, citováno v: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1542]. Odpověď na otázku, které z ustanovení § 2900 a § 2901 o. z. na určitou situaci dopadá, nemusí být vždy zcela jednoznačná, neboť se bude odvíjet od skutkového stavu věci a od tvrzení poškozeného o tom, jakým způsobem bylo do jeho práv zasazeno. V některých případech se bude zřejmě jednat o kombinaci obou možných způsobů porušení právní povinnosti – tedy jak konání, tak opomenutí (za splnění předpokladů § 2901, jež vymezují podmínky odpovědnosti úžeji).

Koná-li vlastník při správě věci a při nakládání s ní způsobem, jenž vyvolá újmu třetí osoby, dopustí se porušení § 2900 o. z. Vytvoří-li vlastník při správě předmětu svého vlastnictví a nakládání s ním nebezpečnou situaci, resp. bude-li mít kontrolu nad nebezpečím hrozícím jinému od předmětu jeho vlastnictví, a přitom neučiní dostatečná opatření k odvrácení hrozící újmy, poruší povinnost plynoucí z § 2901 o. z. V každém konkrétním případě však je třeba vážit, zda zákrok proti hrozící újmě vyžadují okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života. Tedy utrpí-li poškozený újmu v budově, pak za ni její vlastník bude odpovídat v případě, že jeho konání při správě budovy nebylo dostatečné a nevyhovělo zvyklostem soukromého života, jež vyžadují, aby si vlastník při nakládání s věcí a při její správě počínal tak, aby nedocházelo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného, případně tehdy, pokud vytvořil (či toleroval) v budově nebezpečnou situaci, aniž by učinil dostatečná opatření k odvrácení hrozící újmy, a to s přihlédnutím k povaze prostoru, v němž se překážka nachází, a k účelu, jemuž interiérová komunikace slouží. Způsob nakládání s věcí a standard jejího zajištění ve vztahu k možné újmě třetích osob bude tedy třeba zkoumat vždy v každém jednotlivém případě s přihlédnutím k povaze věci, zvyklostem soukromého života, místním poměrům a konkrétním okolnostem vzniku újmy. Tato východiska, která nebyla v ustanovení § 415 obč. zák. výslovně obsažena, do jisté míry vyplývala již z ustálené judikatury k § 415 obč. zák. a svým obsahem vymezovala odpovědnost za škodu, způsobenou jak konáním, tak opomenutím (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1986, sp. zn. 1 Cz 25/86, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 36/1988, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4605/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 25 Cdo 374/2008, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4132/2016), proto z ní bude v zásadě možno vycházet i nadále. Ve vztahu k § 2900 a § 2901 o. z. pak byly shora uvedené zásady formulovány např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3108/2019.

S odkazem na shora nastíněné zásady je namísto očekávat, že provozovatel nákupní galerie snadno přehlednutelnou nerovnost na jinak neporušeném a hladkém povrchu interiérové komunikace mezi obchody označí natolik zřetelným způsobem, aby ji zaregistrovali procházející zákazníci galerie, od nichž nelze na daném místě požadovat soustředěnou pozornost zaměřenou na stav podlahy. Je nepřijatelné porovnávat desku sloužící k překrytí poškozené části podlahy v interiéru a obrubník nebo nerovnost v dlažbě chodníku, neboť nejen jejich výška, ale i prostředí, v nichž se uvedené nerovnosti nacházejí, jsou výrazně odlišné. Jinou pozornost a obezřetnost lze od chodce vyžadovat při pohybu po chodníku a jinou v interiéru pasáže s obchody, v němž se očekává, že uživatelé budou věnovat zvýšenou pozornost spíše obsahu výkladů než nečekaným nerovnostem podlahy.

Úsudek nalézacího soudu o tom, zda si žalovaný počínal při svém konání tak, aby nedošlo k

nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného, a to způsobem, který vyžadovaly okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je volnou úvahou soudu, kterou dovolací soud může zpochybnit jen při její zjevné nepřiměřenosti (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3968/2009, ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3319/2010, a ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1743/2016, a judikaturu zde odkazovanou). Aby ovšem Nejvyšší soud mohl adekvátně zhodnotit, nejedná-li se o zjevně nepřiměřenou úvahu, je třeba, aby v ní byly alespoň stručně zohledněny všechny podmínky ustanovení § 2900 o. z., což se v daném případě nestalo. Dovolatelka od počátku zdůrazňuje především nedostatečnost opatření přijatých žalovanou k označení překážky s přihlédnutím k prostoru, v němž se překážka nachází, a k účelu, jemuž komunikace slouží. Odvolací soud zamítl žalobu na základě názoru, že opatřil-li provozovatel nákupní galerie plastovou desku překrývající poškozenou podlahu obyčejnou lepicí páskou a ponechal ji tak i když byla páska poškozená a potrhaná, pak neporušil svou generální prevenční povinnost podle § 2900 o. z. Tento výklad citovaného ustanovení pokládá dovolací soud za nepřiměřený a nereflektující okolnosti případu.

Vzhledem k tomu, že dovolání bylo shledáno přípustným, zabýval se dovolací soud i námitkou procesních vad řízení před soudy obou stupňů a dospěl k závěru, že i tato námitka je důvodná. Obvodní soud uvedl, že „mezi účastníky je nesporné a vyplynulo i z předložené fotografie“, že v den úrazu žalobkyně byla v nákupní galerii žalované na podlaze v prvním patře položena plastová deska, která byla označena výstražnou reflexní černožlutou páskou, toho dne sešlapanou. Tyto skutečnosti však rozhodně žalobkyně neučinila nespornými a nevyplývají ani ze žalobkyní předložené fotografie, která byla pořízena až dne následujícího po dni úrazu, tudíž nemá žádnou vypovídací hodnotu ohledně stavu podlahy v době úrazu (nebylo vyloučeno, že v mezidobí mohlo dané místo doznat změny). Odmítl-li soud prvního stupně provést žalobkyní nabízený důkaz výpovědí přímé svědkyně události, od níž žalobkyně svůj nárok odvozuje, ačkoli tvrzené rozhodné skutečnosti nebyly prokázány jiným způsobem, zatížil řízení vadou, která nesporně mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a zakládala porušení práva žalobkyně na spravedlivý proces. Vadu nenapravit ani odvolací soud, a to v důsledku nesprávného názoru o tom, za jakých okolností by žalovaná dostala své povinnosti podle § 2900 o. z.

Uplatněný dovolací důvod nesprávného právního posouzení byl tedy naplněn, Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu v části výroku, již bylo rozhodnuto o žalobě na zaplacení 403 016 Kč s 8,05% úrokem z prodlení z částky 200 000 Kč od 29. 6. 2017 do zaplacení a o nákladech řízení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.); tyto důvody přitom platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud proto zrušil v příslušném rozsahu i jeho rozsudek a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)